

Stockholm, 15 oktober 2020

Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

Transparency International Sverige

Remissyttrande över SOU 2020:38 - Ökad trygghet för visseblåsare (dnr. A2020/01490/ARM)

Transparency International Sverige, TI Sverige, har beretts möjlighet att inkomma med synpunkter på betänkandet av utredningen om genomförande av Visseblåsardirektivet.

Övergripande synpunkt

TI Sverige välkomnar att förslagen i betänkandet i vissa delar går längre än EU-direktivets krav, till exempel att skyddet för visseblåsare inte är begränsat till överträdelser av EU-rätten, utan omfattar även rapportering av information om överträdelser av svensk lagstiftning. Vidare ser vi positivt på att man inte utnyttjat direktivets möjlighet att undanta mindre kommuner utan föreslår att den nedre gränsen för arbetsgivare sätts till de som har minst 50 arbetstagare. Det innebär att samtliga svenska kommuner blir skyldiga att ha interna rapporteringskanaler oavsett invånarantal.

TI Sverige vill dock påpeka följande kring förslaget.

Enkelhet

TI Sverige konstaterar att den föreslagna lagstiftningen inte alltid är lättillgänglig vilket kan ge utrymme för misstolkningar, till exempel om allmänintresse föreligger, och kan ge upphov till svåra bedömningar i tillämpningen, men framför allt en osäkerhet för de personer lagstiftningen är tänkt att skydda – visseblåsarna.

TI Sverige föreslår därför att en ansvarig myndighet får i uppdrag att utarbeta ett tydligt och enkelt flerspråkigt informationsmaterial kompletterat med en informationskampanj i samband med att lagen träder i kraft.

Anonymitet

Utredningen föreslår inte att reglering om anonym rapportering införs. TI Sverige anser att det, i vart fall, bör övervägas att införa ett krav på att rättsliga enheter i den privata eller offentliga sektorn och behöriga myndigheter är skyldiga att ta emot och följa upp anonyma rapporter i både de interna och externa rapporteringskanalerna.

Det är givetvis att föredra att en visseblåsare, i och med den nya stärkta lagstiftningen, kan känna sig trygg i att skyddet är så pass starkt att man inte känner sig tvungen att vara anonym. Den statistik som finns tillgänglig visar dock på att inte en försumbar andel av

anmälningar i existerande visselblåsarsystem görs helt anonymt och det kan inte uteslutas att den trenden fortsätter, i vart fall initialt när lagen börjar tillämpas i praktiken.

TI Sverige föreslår därför att det införs en rapporteringsskyldighet, i första hand för alla arbetsgivare som omfattas av lagstiftningen, och i andra hand enbart för de behöriga myndigheterna, att redovisa statistik på andelen anonyma rapporter som inkommit i förhållande till totala antalet rapporter. Det skulle ge mer kunskap om det finns ett behov av att införa en kompletterande reglering om anonym rapportering.

Koncernansvar

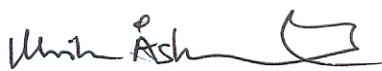
Enligt betänkandet får en privat arbetsgivare med 50-249 arbetstagare dela interna rapporteringskanaler och förfaranden med andra arbetsgivare med motsvarande antal arbetstagare. Det framgår vidare att om till exempel ett svenskt aktiebolag bildar ett dotterbolag i ett annat land är detta en annan juridisk person och om det svenska moderbolaget har fler än 249 arbetstagare kommer det enligt förslaget inte finnas möjlighet att dela funktionen med dotterbolaget.

TI Sverige menar att den här tolkningen av visselblåsardirektivet inte är ändamålsenlig. Det är högst relevant för ett moderbolags koncernledning att få information om vad som rapporterats genom visselblåsarkanalerna i hela koncernen, trots att bolaget består av många dotterbolag och totalt antal anställda som överstiger 249. Att en sådan koncern behöver inrätta flera olika rapporteringskanaler försvårar att information om misstänkt korruption och andra oegentligheter når koncernledningen.

Behöriga myndigheter

Utredningen har lagt ett förslag till vilka myndigheter som bör utses som behöriga myndigheter. De behöriga myndigheterna ska vara skyldiga att via sina externa rapporteringskanaler och förfaranden ta emot, följa upp och lämna återkoppling på rapporter om missförhållanden inom de områden som beslutas av regeringen.

TI Sverige föreslår att det övervägs att lägga till Polismyndigheten som behörig myndighet för att överträdelser inom bland annat arbetet mot penningtvätt, finansiering av terrorism och organiserad brottslighet ska få en bredare täckning.

Ulrik Åshuvud
Ordförande
Transparency International Sverige

Lotta Rydström
Exekutivsekreterare
Transparency International Sverige